

BHIKKHUGA SUHTLEMISE ETIKETT

Buddhavacana

BHIKKHUGA SUHTLEMISE ETIKETT

Juhendis on toodud põhilised käitumistavad ja -reeglid nii ametialaseks kui ka igapäevaseks suhtlemiseks bhikkhudega ehk Buddha munkadega.

Osa juhendis esitatud reegleid ja norme on sätestatud bhikkhude moraalijuhiste kogumikus ehk vinajas, mis võib koolkonniti erineda. Teised aga on kujunenud läbi aastatuhandete.

Juhendi on koostanud MTÜ Buddhavacana
2015, Bangkok

Templisse sisenemine ja teretamine

Templisse sisenemine

Templisse sisenemisel liiguvad naised neile mõeldud alale ja mehed meestele mõeldud alale. See on reegliks nii templis toimuvate tseremooniate kui ka mõtluskursuste puhul. Juhul kui ilmikud sisenevad templisse või väljuvad sealt koos bhikkhuga, liigub viimane tavaliselt ees.

Bhikkhuga suheldes istub ilmik alati bhikkhust madalamal; kui madalamat tooli pole käepärast, siis põrandal. Enne bhikkhuga suhtluse alustamist avaldab ilmik austust, kummardades bhikkhu ees kolm korda. Kui see pole võimalik (tänaval vm), asetab ilmik käed kokku ja kummardab kergemalt ühe korra bhikkhu ees.

Teretamine

Bhikkhu poole pöördutakse eesti keeles tiitliga „Auväärne“. Juhul kui bhikkhu nimi on teada (näiteks Karuna), võib selle tiitlile lisada, näiteks „Auväärne Karuna“ või „Auväärne bhikkhu Karuna“. Kui bhikkhu omab mingit teaduskraadi, jäetakse see nimetamata. Nimetatakse vaid aupositsioon (Teie Kõrgeausus, Phramaha vms).

Theravaada bhikkhud üldjuhul kättpidi ei tereta, välismaalastega suheldes asetab osa bhikkhudest aga peopesad tervituseks kokku. Kuna kätlemine on pigem kultuuripõhine rituaal, siis sõltub see bhikkhust, kas ta kätleb või mitte. Reeglina ulatab bhikkhu esimesena käe, andes sellega märku, et tema vinaja lubab kätelda. Naistega bhikkhu ei kätle, kuna naise puudutamine on bhikkhule keelatud. Ametlikule vastuvõtule (kus tavaliselt ulatab käe esimesena võõrustaja) kutsudes tuleks ebamugavate olukordade vältimiseks enne bhikkhu käest paluda täpsustavat informatsiooni talle sobiva tervitusrituaali kohta.

Tervitada ei sobi templi uksele, ka ei sobi astuda templi ukse lävele.

Bhikkhu ei kummarda ilmiku ees.

Peale hüvastijätmist pole kohane bhikkhule lehvitada ega järele hüüda.

Suhtlemine

Üldjuhul kasutab bhikkhu pöördumisel sina-vormi, kuid olenevalt etiketist, inimesest ja olukorrast võib ta kasutada ka teie-vormi. Nõuda bhikkhult enese teietamist on sobimatu. Bhikkhud võivad kasutada ilmikutega suheldes ka tiitleid (härra, proua, jms) ja tavaliselt nimetavad nad ära aupositsioonid (Teie Majesteet, doktor, professor jms).

Teemad mis ei sobi bhikkhuga rääkimiseks on: rääkimine riigijuhtidest, valitsejatest, poliitikutest, röövlitest, sõjaväest, hädaohtudest, lahingutest, söögist-joogist, riitusest, voodist/mööblist, lillekimpudest ja vanikutest, parfüümidest, nii elavatest kui surnud sugulastest, sõidukitest, küladest ja linnadest, naistest, kangelastest, kuulujuttudest, tühjast-tähjast (filosoofiast, mineviku-tuleviku heietustest), maailma, veekogude jms päritolust (loomisest), usu hävimisest, igavese elu uskumusest, maisest kasust ja kahjust, enese-rahuldusest (naudingutest) ja enese-alandusest (piinadest), universumist, hingest ja sellest kas Buddha eksisteerib ka peale surma või mitte ning dhamma ja vinaja (negatiivsest) võrdlusest. Kui Bhikkhu vastab küsimusele vaikusega, tuleb seda aktsepteerida, vabandada sobimatu

küsimuse pärast ning tänada (vaikus võib olla kõnekam vastus kui kõne ise).

Kui bhikkhu räägib Buddha dhammast, tõstab ilmik kokkuasetatud peopesadega käed enda ette.

Diskussiooniks sobilikud teemad on:

- rääkimine tagasihoidlikkusest
- rahulolust
- eraldumisest
- mitte-seotusest
- energilisest püüdlemisest
- vooruslikkusest
- keskendumisest
- arukusest
- vabanemisest ning virgumisega seotud teadmisest ja nägemusest (tõe realiseerumisest = emantsipatsioonist).

Tavapärased tegevused

Riietus

Bhikkhuga kohtudes on sobilik kanda kinniseid, pikki riideid. Sobimatu on naistel kanda lühikesi pükse või ülalpool põlvi lõppevat seelikut, lahtist dekolteed jms. Bhikkhuga kohtumiseks ei sobi end lõhnastada, meikida ega muul moel kaunistada. Mõtlusretriidi puhul või pühade ajal kloostrisse annetama, abistama või mõtlustama minnes riietuvad nii mehed kui naised tavaliselt valgesse.

Pildistamine

Enne pildi tegemist on soovitatav alati bhikkhult luba küsida, et oleks kindel, et kedagi ei pildistata vastu tema tahtmist. Loa küsimisega kaasneb ka suurem tõenäosus saada tehniliselt parem pilt (on võimalik rahulikult sättida kompositsiooni, teravust, valgust jm tehnilisi nüansse). Kui aga bhikkhu keeldub, pole selle põhjust sobilik küsida. Mõnikord võib põhjuseks olla pildistaja teadmatus kohalikust kultuurist või moraalinormidest (liiga avatud dekoltee, miniseelik, kohatult semulik suhtlemine vms), bhikkhu soov end mitte esile tõsta või mõni koolkonna vinajaga seotud

aspekt. Keeldumine on viisakas tänuga vastu võtta ja vabandada tülitamise pärast.

Majutus hotellis

Juhul kui bhikkhu ei saa elada templis, võib ta erandkorras peatuda hotellis. Üldjuhul tuleb bhikkhule broneerida eraldi tuba, ilmikul on keelatud magada bhikkhuga samas ruumis.

Istekohtade paigutus

Bhikkhu istekoht asetatakse näiteks konverentside puhul esimesse ritta. Kui tegemist on suurema sündmusega, kus osalevad nii bhikkhud kui ka ilmikud, asetatakse bhikkhude jaoks toolid vasakule poole (võimaluse korral natuke kõrgemale poodiumile) ja ilmikute jaoks paremale poole. Bhikkhudele jäetakse liikumiseks eraldi koridor.

Liikumine ruumis

Bhikkhu liigub alati esimesena nii ruumis sees kui ka uksest sisenedes ja väljudes.

Toidu annetamine

Sobilik aeg toidu annetamiseks

Bhikkhule võib toitu annetada varahommikul ja lõuna ajal enne kella 12.00 (tavaliselt kella 11 paiku). Pärast lõunat ei sobi enam toitu annetada ka siis, kui tegemist on kauasäiliva toiduainega või kui ilmikul puudub võimalus annetada järgmisel päeval. Sobimatu on paluda bhikkhut õhtusöögilauda.

Kui ilmikud söövad lõunat bhikkhudega samas ruumis, alustavad nad söömist pärast seda, kui bhikkhud on söömise lõpetanud.

Mõnikord on bhikkhudel lubatud siiski süüa pärast lõunat, näiteks, kui bhikkhu on haige või kui seda lubab vastava koolkonna vinaja. Tais on tavaliselt lubatud bhikkhudele annetada peale lõunat sojapiima, lehmapiima ja vedelaid piimatooteid.

Juhul kui ilmikud söövad bhikkhudega lõunat samas ruumis, alustavad nad söömist siis kui bhikkhud on söömise lõpetanud.

Kas bhikkhule võib pakkuda liha?

See kas bhikkhu sööb liha või kala, sõltub nii koolkonna vinajast kui bhikkhu isiklikust eelistusest.

Enamjaolt eelistavad bhikkhud taimetoite, kuid on ka neid, kes söövad liha või kala, kui see on neile annetatud. Theravaada ja ka osade mahajaana koolkondade vinajad ei keela liha söömist. Samas on liha söömine keelatud juhul kui bhikkhu näeb, kuuleb või kahtlustab, et loom on tapetud spetsiaalselt tema jaoks.

Otseselt on Buddha keelanud elevandi-, hobusel-, koera-, mao-, lõvi-, tiigri-, leopardi-, karu-, hääni- ja inimliha söömise, nagu ka ükskõik millise toore liha söömise.

Sobimatu käitumine

Sobimatu on rääkida bhikkhuga kõrgendatud toonil, üleolevalt, naeruvääristavalt või halvustavalt. Amelemine, suudlemine, sobimatud kehapuudutused jms bhikkhu ees või templis ja templi territooriumil on kohatu. Samuti on sobimatu istuda bhikkhu kõrvale samale toolile, bhikkhust kõrgemale istmele või talle liiga lähedale.

Puudutamine

Naistel on keelatud bhikkhut puudutada. Annetamisel ulatab annetuse bhikkhule mees, naiste puhul kasutab bhikkhu puudutuse vältimiseks annetuslina.

Mida teha, kui ei tea, kuidas käituda?

Toetu oma heale kasvatusesele. Vabanda oma teadmatuse pärast ja küsi viisakalt bhikkhu käest, mis on talle sobiv ja mis mitte. See annab bhikkhule võimaluse ka selgitada, mis on oskuslik, sobilik ja tema vinajaga kooskõlas käitumine.

Järgi bhikkhu positsiooni, mitte vanust ega sugu. Ütle alati „Auväärne“, „palun“ ja „tänan“.

Kõik tänapäeva etiketi põhireeglid kehtivad ka bhikkhuga suhtlemisel. Viisakus põhineb reeglite tunnustamisel ja nende järgi käitumisel. Kui suhtlemist bhikkhuga juhivad viisakus, lugupidamine, tasakaalukas meelerahu, austus, ausus ja heatahtlikkus, siis saab selline kommunikatsioon luua vaid häid suhteid ja teineteisemõistmist.

Sādhu! Sādhu! Sādhu!

Põhimõisted

bhikkhu - Buddha munk, kasutatakse vaid ordineeritud Buddha järgijate puhul

dhamma - Buddha õpetus, doktriin; põhjuslik tingitus; moraalne omadus või käitumine; fenomen või nähtus (sõltub kontekstist)

vinaja (paali k. vinaya) - bhikkhu reeglite ja juhiste kogumik (erineb koolkonniti)